

Advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport
Mainportontwikkeling Rotterdam

15 juli 1998

ISBN 90-421-0404-x

Utrecht. Commissie voor de milieueffectrapportage.

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Minister van Verkeer en Waterstaat
mevrouw A. Jorritsma-Lebbink
projectminister Project Mainportontwikkeling
Rotterdam (PMR)
Postbus 20901
2500 EX DEN HAAG

uw kenmerk
DGG/PMR/98004697

uw brief
18 mei 1998

ons kenmerk
U408-98/Sc/nm/952-83

onderwerp
Advies voor richtlijnen PKB+/MER
Mainportontwikkeling Rotterdam

doorkiesnummer
(030) 234 76 00

Utrecht,
15 juli 1998

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de PKB+/m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan. Naar aanleiding van dit advies vraag ik uw aandacht voor het volgende.

Tijdens de Verkenningsfase Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM) stelde u de Commissie reeds in de gelegenheid te adviseren over de milieuaspecten die een rol spelen bij het oplossen van het ruimtetekort in het Rotterdamse havengebied. Hoewel VERM geen formele m.e.r.-procedure betrof, vroeg u de Commissie om advies mede met het oog op de eisen die zouden worden gesteld aan een m.e.r. voor een eventuele vervolgpprocedure. De mogelijkheid om reeds tijdens VERM te adviseren heeft de Commissie zeer op prijs gesteld.

Een van de onderwerpen waarover de Commissie zich in haar advisering voor VERM uitsprak, betrof de aanbeveling een toetsingskader op te stellen met criteria waaraan de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving als onderdeel van de voor VERM geformuleerde dubbele doelstelling behoort te worden afgemeten. De Commissie had daarbij de verwachting dat een dergelijk toetsingskader met criteria in 1997 zou kunnen worden ontwikkeld voor presentatie in de startnotitie voor de m.e.r. voor de vervolgpprocedure. In het onderhavige advies voor de richtlijnen voor de PKB+/m.e.r. constateert de Commissie dat sedert haar advisering voor VERM in 1997 nauwelijks vordering is gemaakt op dit punt. In de startnotitie is slechts een opsomming van thema's, aspecten en te beschrijven effecten opgenomen die te algemeen van aard is om te kunnen dienen als een goede aanzet voor een toetsingskader.

De Commissie is van mening dat het ontbreken van een toetsingskader met criteria het risico met zich meebrengt dat tijdens de opstelling en de daaropvolgende toetsing van de PKB+/MER willekeurig zal worden omgegaan met het doel van verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving in het studiegebied van PMR. Met het oog daarop heeft de Commissie in dit advies de aanbeveling gemaakt om via de opstelling van concept-richtlijnen voor het MER

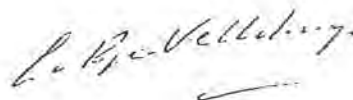
met een concept-toetsingskader, alsnog te komen tot de vaststelling van een toetsingskader in de definitieve richtlijnen voor het MER.

De opzet van deze aanbeveling werd op 17 juni 1998 besproken met vertegenwoordigers van de Stuurgroep en van PMR in aanwezigheid van de begeleidingscommissie (de Commissie "Hermans") alsook van de andere wettelijke adviseurs bij deze m.e.r. tijdens het locatiebezoek dat de Commissie op die dag bracht aan het havengebied van Rotterdam. Tijdens dat gesprek werd tevens afgesproken dat de Commissie opnieuw gevraagd wordt te adviseren over de concept-richtlijnen met het concept-toetsingskader. Daarbij bleef het nog onduidelijk of de concept-richtlijnen met het concept-toetsingskader ook nog zouden worden onderworpen aan inspraak. De Commissie gaat er vanuit dat, mede in verband met het creëren van een zo groot mogelijk draagvlak voor de besluitvorming, na de opstelling van de concept-richtlijnen niet alleen de Commissie maar ook insprekers in de gelegenheid gesteld worden zich uit te spreken over die concept-richtlijnen. De Commissie is daarbij uiteraard bereid de resultaten van die inspraakronde mee te nemen in haar vervolgadvisies.

De Commissie doet deze aanbevelingen in de overtuiging dat zij bij uitvoering de kwaliteit van het MER en de toetsing daarvan zullen doen toenemen.

Het voornemen om het ruimtetekort in het Rotterdamse havengebied op te lossen kan milieugevolgen hebben voor het aan Zuidwest-Nederland grenzende deel van België. Indien dat het geval zal zijn, dan moeten de Belgische autoriteiten en burgers geïnformeerd worden over het voornemen en in de gelegenheid gesteld worden te reageren op grond van artikel 7 van de Europese Richtlijn inzake milieueffectbeoordeling (85/337/EEG) en de geratificeerde UNECE Conventie inzake m.e.r. in grensoverschrijdend verband (het zogeheten Espoo verdrag). De hiervoor geldende bepalingen zijn opgenomen in §7.8 van de Wet milieubeheer.

De Commissie zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen en haar advies.

drs. L. van Rijn-Vellekoop
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Advies voor richtlijnen PKB+/m.e.r.
Mainportontwikkeling Rotterdam

cc drs. H.H.R. van Zwam
projectdirecteur PMR

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Mainportontwikkeling Rotterdam

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffectrapport
Mainportontwikkeling Rotterdam,

uitgebracht aan de Minister van Verkeer en Waterstaat als projectminister voor de
Ministerraad, door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze,

de werkgroep m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam,

de secretaris

drs. J.J. Scholten

de voorzitter

drs. L. van Rijn-Vellekoop

Utrecht, 15 juli 1998

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
Hoofdpunten van het advies	1
1. Inleiding	3
2. Probleemstelling en doel	4
2.1 Analyse van hoofdpunten en conclusies in de projectbeslissing VERM en de startnotitie	4
2.2 Nut en Noodzaak	7
2.3 Probleemstelling	8
2.4 Doel	9
3. Toetsingskader en leefomgevingscriteria	9
4. Bouwstenen (Oplossingsrichtingen) en de samenstelling van alternatieven	15
5. Milieugevolgen en vergelijking van de alternatieven	17
5.1 Milieugevolgen van de alternatieven	17
5.2 Vergelijking van de alternatieven	20
6. Leemten in informatie	20
7. Evaluatieprogramma	20
8. Vorm en presentatie	21

Bijlagen

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 18 mei 1998, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 85 d.d. 7 mei 1998
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Ministerraad heeft het voornemen een Planologische Kernbeslissing plus (PKB+) vast te stellen inzake de ruimtebehoefte van de mainport Rotterdam. Ter voorbereiding van de start van deze PKB+ werd van april 1996 tot juli 1997 bij wijze van experiment een nationale discussie gevoerd over de omvang en de invulling van de ruimtebehoefte: de Verkenning Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM). Daarin werd vastgesteld dat op korte termijn een ruimtetekort zal ontstaan in de mainport Rotterdam voor de sector chemie en op de langere termijn voor de sectoren containers en distributie. Omdat een van de mogelijke bouwstenen (oplossingsrichtingen) voor het gesignaleerde ruimtetekort is de aanleg van een Maasvlakte 2 door middel van landaanwinning is voor de PKB+ tevens de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) van toepassing. Voor VERM en ook voor de PKB+ geldt als uitgangspunt de zogenoemde dubbele doelstelling die stelt dat

- de positie van de mainport Rotterdam wordt versterkt en
- de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond wordt verbeterd door de mogelijkheden te benutten die het oplossen van het ruimtetekort biedt.

Het advies van de Commissie dient om aan te geven welke onderwerpen in de PKB+/m.e.r. aan de orde dienen te komen om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig en overeenkomstig de dubbele doelstelling in de besluitvorming mee te wegen.

In dit advies wordt speciale aandacht besteed aan:

- het aantonen van het nut en de noodzaak indien sprake is van de bouwsteen (oplossingsrichting) landaanwinning en aanleg van een Maasvlakte 2. Dit is vereist omdat bij deze bouwsteen (oplossingsrichting) aantasting plaatsvindt van de ecologische hoofdstructuur (EHS) zoals vastgesteld in het Structuurschema Groene Ruimte en van speciale beschermingszones in de zin van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Bij aantasting van de natuurlijke kenmerken van die gebieden treden de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte en de Vogel- en Habitatrichtlijn in werking;
- de opstelling van een toetsingskader met toetsingscriteria gevolgd door vaststelling daarvan in de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER). Een toetsingskader is van groot belang voor de besluitvorming voor de PKB+ waarin een keuze moet worden gemaakt uit de bouwstenen (oplossingsrichtingen) en de daaruit samen te stellen alternatieven. Uit milieu-oogpunt kan die keuze slechts goed worden gemaakt na toetsing aan criteria die inhoud geven aan de dubbele doelstelling. Er dient namelijk voorkomen te worden dat vanwege het ontbreken van een goed toetsingskader willekeurig zou worden omgegaan met het doel van verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. De Commissie bepleit dat in de beschrijving van de milieueffecten van de alternatieven slechts die milieuaspecten worden beschreven die zijn gerelateerd aan de criteria van het toetsingskader. Dat voorkomt dat het MER te veel en overbodige informatie zal bevatten voor een vergelijking op strategisch niveau van de alternatieven.

1.

INLEIDING

De Ministerraad heeft het voornemen een Planologische Kernbeslissing-plus (PKB+) vast te stellen inzake de ruimtebehoefte van de mainport Rotterdam. In deze bijzondere PKB worden concrete beleidsbeslissingen vastgelegd over het nut en de noodzaak van de invulling van de ruimtebehoefte en over de daadwerkelijke realisering en wijze waarop de ruimtelijke ingreep zal worden uitgevoerd. Het plus-karakter van de PKB houdt in dat deze beleidsbeslissingen bindend zullen zijn voor andere bestuursorganen en belanghebbenden. Daarnaast is de PKB ook richtinggevend en kaderstellend voor vervolgbesluiten. Ter voorbereiding van de start van deze PKB+ werd van april 1996 tot juli 1997 bij wijze van experiment een nationale discussie gevoerd over het nut en de noodzaak van het vinden van oplossingen voor de ruimtebehoefte. Deze zogenoemde Verkenning Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM) werd afgesloten met een projectbeslissing door het kabinet op 14 juli 1997.¹⁾ Daarin werd vastgesteld dat op korte termijn een ruimtetekort zal ontstaan in de mainport Rotterdam voor de sector chemie en op de langere termijn voor de sectoren containers en distributie. Het kabinet acht het nuttig en noodzakelijk om de groei in deze sectoren in Nederland te kunnen accommoderen, omdat dit mede een voorwaarde is voor het bereiken van een bestendige economische groei van 3% per jaar. Bij het zoeken naar oplossingen voor de invulling van de ruimtebehoefte bevestigde het kabinet in de projectbeslissing de reeds aan het begin van de VERM-procedure geformuleerde 'dubbele doelstelling': versterking van de mainport Rotterdam en verbetering van de leefomgeving.

In het kader van de VERM-procedure werd de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) twee maal in de gelegenheid gesteld te adviseren over de kwaliteit en volledigheid van de milieuaspecten van de producten uit de Verkenningfase. Dat gebeurde vanwege het experimentele karakter van VERM en vanwege de mogelijkheid dat in een vervolgprocedure m.e.r. dient te worden uitgevoerd. Aldus bracht de Commissie voor de m.e.r. op 25 februari 1997 en op 7 mei 1997 adviezen uit over VERM aan de Minister van Verkeer en Waterstaat.

Omdat in de PKB+ besloten wordt over de mogelijke aanleg van nieuw haven- en bedrijfsterrein door middel van landaanwinning als bouwsteen (oplossingsrichting) voor de invulling van de ruimtebehoefte is tevens de procedure van m.e.r. van toepassing. De procedure voor PKB+/m.e.r. ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 13 mei 1998²⁾. Per brief van 18 mei 1998 stelde de Minister van Verkeer en Waterstaat de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieueffectrapport (MER) mainportontwikkeling Rotterdam.³⁾

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.⁴⁾. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder

1 Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 1996-1997, 24 691, nr. 3.

2 Zie bijlage 1.

3 Zie bijlage 2.

4 De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. In dit advies is dit doel mede geplaatst in het licht van de nevenschiktheid van het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving naast het versterken van de positie van de mainport Rotterdam in de dubbele doelstelling. De Commissie sluit daarbij aan bij haar eerdere adviezen van 25 februari en 7 mei 1997 in het kader van VERM. De Commissie heeft bij het opstellen van het advies gebruik gemaakt van de informatie uit de startnotitie en de projectbeslissing over VERM van het kabinet. In het advies is tevens rekening gehouden met inspraak en adviezen van de wettelijke adviseurs.

De opstelling van het advies heeft als algemeen uitgangspunt dat slechts die onderwerpen uit de startnotitie worden behandeld die naar de mening van de Commissie op een of andere wijze meer uitgewerkt beschreven dienen te worden voor het vaststellen van de richtlijnen voor het MER.

Het advies is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt de probleemstelling en het doel besproken met aandacht voor het aantonen van het nut en de noodzaak van het voornemen tot invulling van de ruimtebehoefte zowel in economisch opzicht als in relatie tot het milieu- en natuurbeleid. Tevens wordt ingegaan op de betekenis van de dubbele doelstelling. Hoofdstuk 3 behandelt de noodzaak tot het opstellen van een toetsingskader voor de toetsing van de te beschrijven alternatieven aan de dubbele doelstelling. Hoofdstuk 4 gaat in op de bouwstenen (oplossingsrichtingen) die zijn geselecteerd voor de samenstelling van de alternatieven⁵ en de rol van het nulalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief. In hoofdstuk 5 komen aan de orde de milieugevolgen van de alternatieven en de vergelijking van de alternatieven aan de hand van het toetsingskader. In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op leemten in informatie die van belang zijn voor de besluitvorming. De hoofdstukken 7 en 8 behandelen de opzet van een evaluatieprogramma in het kader van m.e.r. en de vorm en de presentatie van het MER.

2. PROBLEEMSTELLING EN DOEL

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

2.1 Analyse van hoofdpunten en conclusies in de projectbeslissing VERM en de startnotitie

Als inleiding voor de bespreking van de probleemstelling en doel wordt eerst nagegaan hoe de probleemstelling, de dubbele doelstelling en het oplossen van het ruimtetekort in het Rotterdamse havengebied zijn beschreven in de

5. Zie voor het gebruik van de termen 'oplossingsrichtingen', 'bouwstenen' en 'alternatieven' in dit advies hoofdstuk 4.

projectbeslissing van het kabinet over VERM en in de startnotitie van de initiatiefnemers (de ministers van V&W, VROM, EZ en LNV). Daaruit blijkt het volgende:

- Er is geconstateerd dat in het Rotterdamse havengebied op korte termijn een ruimtetekort zal ontstaan in de sector chemie en op langere termijn in de sectoren containers en distributie.
- Van alle in VERM beschouwde mogelijke oplossingsrichtingen voor het ruimtetekort in het Rotterdamse havengebied zijn alleen oplossingen in Rijnmond en in Zuidwest-Nederland (Moerdijk en in de Scheldemond: Vlissingen-Oost en Terneuzen) overgebleven omdat de andere beschouwde regio's onvoldoende strategische en kwalitatieve mogelijkheden bieden voor het invullen van de ruimtebehoefte in de mainport Rotterdam.
- In de projectbeslissing is aangegeven dat de doelstellingen van mainportontwikkeling en 'leefbaarheid' nevensgeschikt zijn. Dit wordt nog eens benadrukt in de aanvaarde motie Feenstra van december 1997⁶⁾. In de projectbeslissing wordt bij de maatregelen op het punt van de 'leefbaarheid' in eerste instantie gewezen op een aantal nieuwe mogelijkheden voor de verbetering van het milieu en de leefbaarheid in de regio die er zonder uitbreiding met een Maasvlakte 2 niet zouden zijn. Daarnaast wordt in de projectbeslissing ook gerefereerd aan maatregelen die verband houden met de doelstelling van ROM-Rijnmond om de veiligheid te vergroten en overlast van stank, geluid en andere hinder tegen te gaan.
In de startnotitie wordt gesteld dat het versterken van de positie van de mainport Rotterdam en het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond twee nevensgeschikte en onlosmakelijk met elkaar verbonden onderdelen zijn van de dubbele doelstelling. Nevensgeschikt wil zeggen dat de beide doelen van even groot belang zijn. Onlosmakelijk betekent dat verbeteringen van de kwaliteit van de leefomgeving altijd in combinatie met oplossingen voor het gesignaleerde ruimtetekort zullen worden gerealiseerd en andersom.
- In de projectbeslissing wordt weinig uitwerking gegeven aan de doelstelling die is gericht op de verbetering van het milieu en de leefbaarheid in de regio (Rijnmond). Voor zover uitwerking plaatsvindt, wordt gewezen op de doelstellingen van ROM-Rijnmond en op het compensatiebeginsel uit het Structuurschema Groene Ruimte. De startnotitie bevat ook geen verdere uitwerking van deze doelstelling. Toetsingswaarden (criteria) om te bepalen wanneer sprake is van het halen van de dubbele doelstelling kunnen volgens de startnotitie nu niet gegeven worden, omdat daartoe het inzicht ontbreekt. De startnotitie volstaat met de presentatie van enkele streefbeelden en de conclusie dat de beslissing of een oplossing de gewenste kwaliteitsimpuls voor economie en leefbaarheid tot gevolg zal hebben vooral een politieke keuze is. De uiteindelijk te hanteren toetsingscriteria worden pas uitgewerkt in fase 3 (uitwerkingsfase) van de opstelling van de PKB+/MER; dat is dus ná de vaststelling van de richtlijnen voor het MER (startnotitie, blz. 36 en tabel 6.1, blz. 38).

6 Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 24691, nr. 7.

- In de projectbeslissing is de doelstelling die verbetering van het milieu en de leefbaarheid beoogt, in verband gebracht met de regio Rijnmond. De startnotitie (blz.21) gaat een stapje verder met te stellen dat: wanneer het benutten van bestaande en voorziene haven- en industrieterreinen in Zuidwest-Nederland onderdeel uitmaakt van het maatregelpakket, zal worden gezien hoe voor de betreffende ingreep in Zuidwest-Nederland concreet uitwerking kan worden gegeven aan het algemene uitgangspunt van het kabinet van zowel versterking van de economie als van de leefomgeving.
- De startnotitie geeft aan dat de landaanwinning en inrichting van een Maasvlakte 2 ingrepen met gevolgen inhouden voor de ecologische hoofdstructuur zoals vastgesteld in het Structuurschema Groene Ruimte en de speciale beschermingszones in de zin van de Europese Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. Op deze gebieden is het 'nee, tenzij'- principe en het compensatiebeginsel van toepassing uit de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.
- De projectbeslissing (blz. 10) vermeldt de mogelijkheid van de ontwikkeling van natuur- en recreatiegebied in de Rijnmondregio zo nodig als compensatie voor de aantasting van natuur in deze regio. Daarmee kan worden aangesloten bij de in het ROM-Rijnmond convenant van 1993 overeengekomen ontwikkeling van 750 ha natuur- en recreatiegebied⁷). De startnotitie (blz. 26) stelt expliciet in dit verband dat: alleen in geval dat gekozen wordt voor de oplossingsrichting landaanwinning zal in de PKB+/m.e.r. uitwerking worden gegeven aan de binnen ROM-Rijnmond afgesproken ontwikkeling van 750 ha. natuur- en recreatiegebied.
- In de discussie over de toekomst van de Nederlandse luchtvaartinfrastructuur wordt de mogelijkheid van een luchthaven op een daarvoor vergrote Maasvlakte genoemd. De startnotitie (blz. 22) geeft aan dat: bij het ruimtelijk ontwerp van een uitbreiding van de Maasvlakte in de PKB+/m.e.r. ook varianten worden ontwikkeld die rekening houden met de aanleg van een dergelijke luchthaven.
- In de projectbeslissing (blz. 13) en in de startnotitie (blz. 21) staat dat de variant van 500 ha landaanwinning gezien wordt als een fase in de uitbreiding omdat uitbreidbaarheid mogelijk moet blijven. De bouwsteen (oplossingsrichting) landaanwinning gaat derhalve uit van de aanleg van ongeveer 1000 ha netto aaneengesloten haven- en industrieterrein met een eigen zeehaventoegang.

7 In dit convenant van 1993 en in het nieuw afgesloten convenant van ROM-Rijnmond van april 1998 is vastgelegd dat partijen streven naar het uitbreiden van het beschikbare natuur- en recreatiegebied in Rijnmond door ca. 1750 ha extra voor natuur en recreatie te bestemmen. Tot deze 1750 ha wordt gerekend 1000 ha groenprojecten in het Rijnmondgebied overeengekomen in het "Groenakkoord Brouwer". De ontwikkeling van ca. 750 ha natuur- en recreatiegebied wordt gezien in samenhang met landaanwinning voor een Maasvlakte 2. Dit valt op te maken uit de teksten van het beleidsconvenant van 1993 (blz.6) en van 1998 (blz. 7) en het Plan van Aanpak ROM-project Rijnmond (blz. 118). De bevestiging hiervan kan worden gevonden in het projectendeel van het Plan van Aanpak van 1993 waar op blz. 5 en 6 van het project A.2 Maasvlakte II staat onder uitgangspunten/randvoorwaarden: *uitgangspunt is dat de landaanwinning mogelijkheden biedt tot de ontwikkeling van ca. 750 ha natuur- en recreatiegebied en dat dit zal bijdragen aan de versterking van natuurwaarden in het aangrenzende (zee-) gebied.*

2.2

Nut en Noodzaak

In de projectbeslissing over VERM werden het nut en de noodzaak van het invullen van de ruimtebehoefte in de mainport Rotterdam vastgesteld. In de PKB+/m.e.r. zal het aantonen van het nut en de noodzaak opnieuw aan de orde moeten komen. De Commissie constateert daarbij dat het nut en de noodzaak van het voornemen vooral behoeven te worden aangetoond indien sprake is van de bouwsteen (oplossingsrichting) landaanwinning. De andere bouwstenen (oplossingsrichtingen) worden waarschijnlijk voor een belangrijk deel al mogelijk gemaakt in vigerende plannen en besluiten voor de Rijnmondregio, Moerdijk, Vlissingen-Oost en Terneuzen. Het aantonen van het nut en de noodzaak voor de bouwsteen (oplossingsrichting) landaanwinning is vereist omdat bij landaanwinning aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken in de ecologische hoofdstructuur (EHS) zoals vastgesteld in het Structuurschema Groene Ruimte en van speciale beschermingszones (Special Protected Areas = SPA) in de zin van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn (79/409/EEG en 92/43/EEG van de Raad). Ingrepen in en aantasting van de EHS en SPAs mag immers slechts plaatsvinden als daarvoor een zwaarwegend maatschappelijk belang bestaat en als aan dat belang niet elders tegemoet kan worden gekomen⁸).

In de startnotitie (blz. 13) zijn de gebieden aangegeven die behoren tot de EHS en die zijn aangewezen als SPA in het kader van de Europese Vogelrichtlijn. In de PKB+/m.e.r. moeten de recente ontwikkelingen inzake de aanwijzing van deze gebieden worden opgenomen⁹).

Het aantonen van het nut en de noodzaak van een Maasvlakte 2 dient dus vanwege de EHS en de speciale beschermingszones van de Europese Vogel- en Habitat richtlijn opnieuw behandeld te worden. Naar de mening van de Commissie dient hiervoor in ieder geval een gedegen Kosten-Baten-Analyse (KBA) te worden uitgevoerd. Niet dat een KBA recht doet aan alle maatschappelijk-economische consequenties van een Maasvlakte 2, maar inzicht in de directe financiële consequenties is wel een belangrijke bouwsteen ter bepaling van nut en noodzaak¹⁰).

8 Hoe essentieel het aantonen van het zwaarwegende maatschappelijke belang en het ontbreken van alternatieven elders wel is, blijkt uit de behandeling van beroepen tegen de voorgenomen exploratieboringen naar aardgas in de Waddenzee en Noordzeekustzone die behoren tot de EHS en waarin ook gebieden zijn aangewezen als SPAs.

9 Uit een recent gewezen arrest (d.d. 19 mei 1998) van het Europese Hof in Luxemburg in de zaak van de Europese Commissie versus het Koninkrijk der Nederlanden kan worden opgemaakt dat de zogenoemde lijst van "Important Bird Areas in Europe" van 1989 die is gepubliceerd in Technical Publication No 9 van de International Council for Bird Preservation, European Continental Section maatgevend is om te bepalen of een gebied zich kwalificeert als Vogelrichtlijngebied waarop de beschermingsformule van de Habitatrichtlijn van toepassing is. Op die lijst staan gebieden die liggen in het studiegebied van de PKB+/m.e.r.: Voordelta, Voornes Duin, Kwade Hoek en Haringvliet. Verder heeft het kabinet op 5 juni 1998 besloten 62 natuurgebieden in Nederland aan te melden op grond van de Habitatrichtlijn om door de Europese Commissie te worden aangewezen als SPA voor flora en fauna. Bij deze aanmelding bevindt zich het gebied waar een Maasvlakte 2 zou kunnen worden aangelegd (de Voordelta) en verder Kwade Hoek, Kop van Goeree, Voornes Duin.

10 Zie ook inspraakreactie nr. 7, bijlage 4 en de Spiegelnota van Concept.

In de KBA dient expliciet met de onzekerheden en economische risico's van aanleg omgegaan te worden¹¹). Daarnaast kan rekening worden gehouden met verschillende scenario's voor het prijsbeleid voor het grondgebruik en de opties in de Rijnmondregio. Verder dienen de gevolgen van aanleg voor de overheidsfinanciën expliciet en afzonderlijk in beeld gebracht te worden gezien het vereiste van het aantonen van het maatschappelijke nut en de noodzaak overeenkomstig de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

Hoewel voor de andere bouwstenen (oplossingsrichtingen) van inbreiden/intensiveren en spreiding in Zuidwest-Nederland geen verplichting bestaat om het "zwaarwegend maatschappelijk belang" aan te tonen (althans wanneer geen gebieden gelegen in de EHS of in SPAs in het geding zijn), vindt de Commissie het gewenst om hiervoor toch een vergelijkbare KBA op te stellen. Hierdoor verbetert de onderlinge vergelijkbaarheid van de drie bouwstenen (oplossingsrichtingen) en de alternatieven aanzienlijk en wordt toetsing aan het economisch toetsingskader ook goed mogelijk.

2.3 Probleemstelling

De probleemstelling voor de PKB+/m.e.r. staat geformuleerd op blz. 17 van de startnotitie. In de PKB+/MER zal het gesignaleerde ruimtetekort nog gekwantificeerd moeten worden door de verschillende prognoses die tijdens VERM werden gemaakt te actualiseren aan de hand van de drie economische scenario's van het CPB.

In de probleemstelling is niet opgenomen het probleem van de Toekomstige Nederlandse Luchtvaartinfrastructuur (TNLI) en de daaruit voortkomende mogelijkheid van aanleg van een luchthaven op een vergrote Maasvlakte. Een dergelijke relatie wordt overigens wel gesuggereerd op blz. 22 van de startnotitie maar kan niet afgeleid worden uit de probleemstelling op blz. 17. De Commissie is van mening dat het probleem van de mogelijke aanleg van een luchthaven op een Maasvlakte 2 buiten de besluitvorming over deze PKB+/m.e.r. gehouden dient te worden. Het geconstateerde ruimtetekort had immers slechts te maken met de sectoren chemie, containers en distributie in de mainport als zeehaven. Indien in het kader van TNLi een vergrote Maasvlakte als mogelijk alternatief wordt aangewezen voor de aanleg van een luchthaven dan dient de besluitvorming daarover in een aparte PKB/m.e.r.-procedure plaats te vinden¹²). In dat geval moet worden aangegeven in de PKB+/MER welke consequenties de aanleg van een luchthaven zou hebben voor het haven- en industriegebied op een Maasvlakte 2.

-
- 11 Verschillende inspraakreacties (nrs. 16, 17, 23 en 70 bijlage 4) wijzen erop dat de gevolgen voor de visserij meegerekend moeten worden. Daarnaast zullen ook eventuele meerkosten als gevolg van de aanleg van een Maasvlakte 2 in rekening moeten worden gebracht. Hiertoe behoren kosten die gemaakt moeten worden voor bijvoorbeeld het onderhoud van de kust en vaarwegen, de aanleg van infrastructuur, compensatie van natuur- en recreatiewaarden etc. (zie ook inspraakreacties nrs. 14, 36 en 46, bijlage 4).
- 12 Zie ook inspraakreacties nrs. 7, 36, 67 en 86, bijlage 4 en de Spiegelnota van Concept d.d. februari 1998.

In de probleemstelling moet verder aangegeven worden hoe de mainportontwikkeling zich verhoudt tot andere reeds in gang gezette plannen en voornemens in het zoekgebied voor de bouwstenen (oplossingsrichtingen)¹³].

2.4 Doel

Op blz. 17 staat de dubbele doelstelling voor de PKB+/m.e.r. Daaruit blijkt dat voor verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving gebruik gemaakt moet worden van mogelijkheden die worden geboden door oplossingen voor het invullen van de ruimtebehoefte.

De Commissie acht dit een begrijpelijke formulering van dit deel van de dubbele doelstelling uit het oogpunt van het voornemen dat oplossing van het ruimtetekort in het Rotterdamse havengebied voorstaat. Dat neemt niet weg dat in de PKB+/MER de directe relatie met het ROM-Rijnmond project een belangrijke plaats inneemt. Het ROM-Rijnmond project heeft in het nieuwe convenant van april 1998 al aandacht gegeven aan de wijze waarop het project Mainportontwikkeling Rotterdam en het ROM-Rijnmond project met elkaar corresponderen. ROM-Rijnmond heeft in de herformulering van haar projecten die relatie vastgelegd in de projecten A.1 (PKB+/m.e.r. Mainportontwikkeling Rotterdam), A.2 (Intensivering Ruimtegebruik), D.1 (Energy 2010), D.2 (Industriële ecologie), E.2 (Duurzame herstructurering haven- en industriegebied) en E.7 (Grenzen van haven en stad).

3. TOETSINGSKADER EN LEEFOMGEVINGSCRITERIA

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieueffectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

In haar beide adviezen in het kader van VERM van respectievelijk 25 februari en 7 mei 1997 drong de Commissie aan op een uitwerking van het leefomgevingsdoel in leefomgevingscriteria. De Commissie maakte die aanbeveling opdat met behulp van die criteria in het MER kan worden nagegaan of de alternatieven kunnen voldoen aan het leefomgevingsdoel binnen de dubbele doelstelling.

De leefomgevingscriteria te samen vormen het kader voor het toetsen van de alternatieven aan het leefomgevingsdoel. Het toetsingskader heeft als basis de randvoorwaarden op het gebied van milieu, leefomgeving en natuur die worden gesteld door bestaand beleid en de mogelijkheden en beperkingen die worden

13 Zie inspraakreacties nrs. 29, 50, 53, 54 en 78, bijlage 4.

opgelegd door de bestaande toestand van het milieu. Het toetsingskader is van groot belang voor de besluitvorming in de PKB+ omdat het een systematische vergelijking mogelijk maakt van de alternatieven op basis van de informatie in het MER over het natuurlijk milieu en de leefomgeving. Indien ontwikkeling van het toetsingskader achterwege zou blijven, dan wordt het leefomgevingsdoel niet nader ingevuld en kan in de PKB+/MER ook niet helder worden gemaakt of de alternatieven inderdaad kunnen bijdragen aan het gestelde doel van verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving¹⁴].

De Commissie constateert dat sedert haar adviezen in 1997 nauwelijks vordering is gemaakt op het punt van de ontwikkeling van het toetsingskader en de toetsingscriteria voor het natuurlijk milieu en de leefomgeving.

De opsomming van thema's, aspecten en te beschrijven effecten op blz. 40-42 van de startnotitie is te algemeen om te kunnen dienen als een goede aanzet voor de opstelling van het toetsingskader. Indien al deze thema's, aspecten en effecten zouden worden uitgewerkt dan zou het MER meer informatie gaan bevatten dan feitelijk nodig is voor het maken van de strategische keuze uit de alternatieven¹⁵]. Het toetsingskader dient zich daarom te beperken tot een klein aantal thema's en aspecten voorzien van duidelijke criteria die indicatief zijn voor het halen van de leefomgevingsdoelstelling.

Naar de mening van de Commissie was de startnotitie het aangewezen document geweest om een goed concept-toetsingskader te presenteren ten behoeve van de vast te stellen richtlijnen voor het MER. Weliswaar kan het toetsingskader ook nog worden uitgewerkt na de richtlijnen en wel tijdens de opstelling van het MER (zoals in feite wordt voorgesteld in hoofdstuk 6 en tabel 6.1 van de startnotitie), maar dat betekent dat bij de opstelling van het toetsingskader dan geen gebruik gemaakt kan worden van de gerichte inbreng van de insprekers en de wettelijke adviseurs tijdens de richtlijnenfase voor het MER.

De Commissie stelt daarom voor, in afwijking van wat hoofdstuk 6 van de startnotitie aangeeft, alsnog te komen tot de vaststelling van een operationeel toetsingskader in de richtlijnen. De Commissie acht het niet wenselijk dat zij in haar richtlijnenadvies de opzet hiervan zou moeten doen uitsluitend met behulp van de inspraak. De opzet dient te gebeuren in samenwerking met het bevoegd gezag, de initiatiefnemers, de insprekers en de wettelijke adviseurs bij m.e.r. De Commissie staat daarom de volgende aanpak voor ogen:

- In dit advies bouwt de Commissie voort op de reeds in haar beide VERM-adviezen gemaakte opmerkingen en aanbevelingen over het toetsingskader en de leefomgevingscriteria.
- De initiatiefnemers stellen samen met het bevoegd gezag een concept-toetsingskader met leefomgevingscriteria op en presenteren dat in 'concept-richtlijnen'.
- De 'concept-richtlijnen' worden bekend gemaakt en onderworpen aan inspraak en advisering.

14 Zie ook inspraakreacties nrs. 36, 37, 50, 54, 60, 67 en 86, bijlage 4.

15 Zie inspraakreactie nr. 53, bijlage 4.

- De wettelijke adviseurs en de insprekers reageren op de 'concept-richtlijnen' en de Commissie stelt een tweede advies op voor de richtlijnen waarin zij zich vooral richt op het concept-toetsingskader en de leefomgevingscriteria.
- Het bevoegd gezag stelt de richtlijnen met het toetsingskader vast op basis van inspraak en de beide adviezen van de Commissie.

Het gebruik van het toetsingskader in de PKB+/m.e.r. moet duidelijk zijn. Dat wil zeggen, per toetsingscriterium moet bekend zijn waartegen de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving wordt afgezet als referentie. Daarvoor is het nodig dat de bestaande toestand van het milieu bekend is voor die aspecten waarvoor de toetsingscriteria zijn onderscheiden.¹⁶⁾

Tevens moet worden vastgesteld (al in de richtlijnen) wanneer mag worden verondersteld dat aan het leefomgevingsdoel is voldaan. Bijvoorbeeld zal dat pas het geval zijn als ten aanzien van alle criteria sprake is van een verbetering of is het voldoen aan een bepaalde set van prioritaire criteria al goed genoeg of is saldering mogelijk met wegstreping van negatief scorende criteria tegen positief scorende criteria¹⁷⁾?

Voor de opstelling van het toetsingskader en de daaraan gerelateerde toetsingscriteria voor het onderdeel kwaliteit van de leefomgeving in de dubbele doelstelling acht de Commissie het van belang in te gaan op wat het ROM-Rijnmond project op dit gebied reeds heeft onderzocht en vastgesteld. Hiermee haakt de Commissie ook aan bij haar eerdere adviezen in het kader van VERM en met name het advies d.d. 25 februari 1997.

In het Plan van Aanpak ROM-project Rijnmond van 1993 werden zes subdoelen van de dubbele doelstelling gedefinieerd:

- Vergroten ruimte mainport
- Verbeteren bereikbaarheid mainport
- Reduceren emissies verkeer
- Reduceren emissies bedrijven
- Versterken ruimtelijke kwaliteit stedelijk gebied
- Versterken ruimtelijk kwaliteit landelijk gebied.

In het nieuwe beleidsconvenant van ROM-Rijnmond d.d. april 1998 zijn deze subdoelen geherformuleerd tot:

- Ruimte voor de mainport
- Bereikbaarheid van de mainport
- Milieueffecten mainport
- Energie en grondstoffen
- Ruimtelijke kwaliteit

Er kan worden gesteld dat verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving te maken heeft met de subdoelen B tot en met E en dat versterking van de positie van de mainport vooral bereikt moet worden via de subdoelen A en B.

16 Zie ook inspraakreactie nr. 36, bijlage 4.

17 Zie hiervoor ook inspraakreactie nr. 84, bijlage 4.

In bijlage C bij het beleidsconvenant ROM-Rijnmond d.d. april 1998 is de relatie tussen het Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) en ROM-Rijnmond beschreven en is aangegeven voor welke van de projecten die vallen onder de diverse subdoelen PMR de trekker of de medeverantwoordelijke is.

Uit de subdoelen van het ROM-Rijnmond en meer in het algemeen van bestaand en voorgenomen beleid op nationaal en regionaal niveau, kan het toetsingskader worden ontwikkeld met selectie van de volgende twee thema's voor het natuurlijk milieu en de leefomgeving:

- ① de kwaliteit van het woon-, recreatie- en leefmilieu in termen van blootstellingsniveau's aan de verschillende vormen van milieuhinder en van de hinderbeleving van bewoners en gebiedsmedegebruikers waarin rekening wordt gehouden met hun waardering van de leefomgeving;
- ② de aantasting van bestaande natuur-, landschap- en recreatiewaarden (zowel op het land als in de zee) versus de mogelijkheden voor ontwikkeling van natuur- en recreatiegebieden met in achtneming van de natuurlijke dynamiek van de gehele kustzone in het studiegebied.

Hieronder worden de beide thema's verder uitgewerkt.

① Kwaliteit van het woon-, recreatie- en leefmilieu

Aspecten die onder dit thema in ieder geval tot criteria uitgewerkt dienen te worden zijn:

- luchtverontreiniging, geurhinder en geluidhinder als gevolg van haven- en industriële activiteiten en het verkeer, met een onderscheid naar gemiddelde belastingen en piekbelastingen;
- veiligheidsrisico's als gevolg van haven- en industriële activiteiten en het verkeer;
- beleving van de kwaliteit van de leefomgeving in het haven- en industriegebied en de daaraan gerelateerde infrastructuur alsook de bereikbaarheid en beleving van nabij gelegen natuur- en recreatiegebieden.

Daarnaast kunnen onder dit thema criteria worden uitgewerkt die gerelateerd zijn aan verkeer en transport zoals: verschuiving in de modal split ten gunste van openbaar vervoer, vermindering van de congestiekans en een verschuiving in het transport van goederen over de weg naar vervoer van goederen per spoor, per schip of door buisleidingen.

Ook criteria die samenhangen met het energie-, grondstoffen- en afvalstoffenbeleid komen in aanmerking voor uitwerking. Hierbij kan gedacht worden aan vermindering van het energiegebruik (toepassing van restwarmte, geïntegreerde energieopwekking, water- in plaats van luchtkoeling), beperking van water- en grondstoffengebruik (opnieuw gebruiken van primaire grondstoffen, optimaliseren van watergebruik) en vermindering van afvalproductie onder meer door de afzet van restproducten als grondstof elders. Het sluiten van ketens en kringlopen in de havenindustriegebieden (in plaats van per bedrijf) is hierbij de achterliggende gedachte.

Bij de aspecten luchtverontreiniging, geur, geluid en veiligheid kunnen criteria worden gerelateerd aan direct meetbare blootstellingsniveau's. De hinderbeleving van de kwaliteit van het leefmilieu, gezondheidsklachten en gevoelens van onveiligheid kunnen niet alleen worden verklaard door de mate van absolute blootstelling aan emissies, concentraties of de kans op ongelukken. Deze beleving wordt mede beïnvloed door subjectieve factoren. Welke die factoren zijn is aangegeven in het advies van de Commissie in het kader van VERM d.d. 25 februari 1997, blz. 15 en 16. De waardering van de leefomgeving door bewoners, werkenden en recreanten is meetbaar met behulp van sociaal-psychologisch onderzoek en kan worden gedifferentieerd naar factoren die als negatief of positief worden ervaren. De resultaten kunnen worden gecorreleerd aan voorspelde en gemeten fysische blootstellingsfactoren. In vergelijking met de normatief 'harde' criteria die gerelateerd zijn aan emissies en absolute blootstellingen zijn de 'zachte' criteria die de leefomgeving waarderen kwalitatief van aard. De algehele waardering van de leefomgeving kan worden vergroot door inspanningen die zijn gericht op de verbetering van de milieu- en ruimtelijke kwaliteit. (bijlage 4).

De Commissie wil hier herhalen wat zij in haar advies d.d. 25 februari 1997 reeds opmerkte, namelijk dat een dergelijke benadering binnen de wettelijke milieunormen en grenswaarden onderhandelingsruimte biedt met betrekking tot een gelijkwaardige behandeling van het ruimtelijk-economische doel en het doel dat verbetering van het woon- en leefmilieu op lokaal niveau beoogt. De Commissie adviseert daarom tot het opzetten en uitvoeren van een interactief belevingsonderzoek^{18]} onder inwoners, werkenden en recreanten in het Rijnmondgebied om uit te vinden wat als negatief en als positief wordt ervaren en welke mogelijkheden bestaan om de waardering van de leefomgeving te verhogen.^{19]} Om te voorkomen dat het belevingsonderzoek te uitgebreid zou worden kan het onderzoek gekoppeld worden aan een aantal lopende projecten van ROM-Rijnmond die samenhangen met de mainportontwikkeling.

② Natuur, Kust en Zee

In de adviezen van de Commissie in het kader van VERM d.d. 25 februari en 7 mei 1997 werd het belangrijke uitgangspunt gehanteerd dat het gehele kustgebied ten noorden en ten zuiden van de Rijn en Maasmond als één samenhangend kustmorphologisch systeem moet worden beschouwd waarin verschillende mariene en terrestrische ecosystemen aanwezig zijn.

Belangrijk hierbij is de constatering dat een verdere ontwikkeling van de mainport Rotterdam en vooral de uitbreiding daarvan met een Maasvlakte 2, grote (kust)morfologische en ecologische effecten kan hebben in een gebied waarin reeds gedurende vele jaren sprake is^{20]} en zal zijn^{21]} van een opeenvolging van grootschalige ingrepen, met daardoor naar verwachting ook cumulatieve effecten.

18 Interactief wil zeggen: met terugkoppelingsmogelijkheid vanuit de bevolking. In de praktijk betekent dit dat het onderzoek in fasen wordt uitgevoerd waarbij de resultaten van een vorige fase de opzet van de volgende fase bepalen.

19 Zie ook inspraakreacties nrs. 35 en 84, bijlage 4

20 Bijvoorbeeld de aanleg van de grootschalige bergingslocatie voor baggerspecie aan de Maasvlakte (Slufterdam).

21 Bijvoorbeeld een veranderend beheersregiem van de Haringvlietstuinen.

In de formulering van het toetsingskader en de bijbehorende toetsingscriteria onder dit thema moet in eerste instantie een onderscheid worden gemaakt in criteria voor:

- bestaande natuur(- en recreatie)gebieden in het geval van alle drie bouwstenen (oplossingsrichtingen): inbreiden/intensiveren in de Rijnmondregio, benutten van mogelijkheden in Zuidwest-Nederland en landaanwinning aan de Maasvlakte;
- nieuw te ontwikkelen natuur(- en recreatie)gebieden als gevolg van uitvoering van de bouwsteen landaanwinning.

Ten aanzien van de bestaande gebieden zijn vooral ecologische criteria indicatief. Voor de nieuw te ontwikkelen gebieden zijn naast ecologische criteria ook geomorfologische, hydrodynamische en veiligheids- plus beheerscriteria indicatief.

Voor de bestaande natuur(- en recreatie)gebieden is als ecologisch criterium belangrijk de kwetsbaarheid van de ecosystemen voor veranderingen in externe (abiotische) condities en daarmee de consequenties voor soortenrijkdom en soortendynamiek. Atmosferische depositie van bijvoorbeeld nutriënten kan aanleiding geven tot ingrijpende wijzigingen in de vegetatie. Andere invloeden zijn veranderingen in waterkwaliteit en grondwaterstanden.

Daarnaast zijn voor bestaande natuur(- en recreatie)gebieden, in het geval van landaanwinning, de volgende ecologische criteria van belang:

- het verlies aan areaal van deze gebieden;
- veranderingen in karakter van omliggende natuur(- en recreatie)gebieden;
- het verlies aan of de wijziging in ecologische- en gebruiksfuncties van de mariene en terrestrische onderdelen van deze gebieden²²].

Ten aanzien van nieuw te ontwikkelen natuur(- en recreatie)gebieden bij landaanwinning geldt een centraal uitgangspunt. In het abiotische (kust)morfologische systeem moeten de optimale randvoorwaarden worden geschapen voor de natuurlijke ecosystemen door het genereren van natuurlijke gradiënten: nat-droog, zoet-zout, energie-arm versus energie-rijk (variatie in stroom- en golfdynamiek) en slibrijk tot grofzandig. Dit laat zich direct vertalen in een reeks van geomorfologische en hydrodynamische criteria:

- de ontwikkeling en het bestaan van een bepaald areaal aan supra, inter- en ondiep subgetijdengebied;
- de aanwezigheid van grootschalige geomorfologische variatie; d.w.z een natuurlijke afwisseling van kustmorfologische eenheden (platen, geulen, slikken en schorren, strandvlaktes en duinen);
- de variatie in stroom- en golfcondities;
- de rol van zoutwaai (saltspray) in relatie tot lokale windcondities;
- de mate van circulatie, menging en stratificatie van zoet en zout water in de regio; met name in samenhang met mogelijke wijzigingen in de mond van de Nieuwe Waterweg en de eventuele verandering in het beheersregiem van het Haringvliet;

22 Voor de beïnvloeding van de visserijfunctie houdt dit in de omvang van visgronden, de mate van aantasting en verstoring van gebieden met een kraamkamerfunctie voor commerciële soorten. Zie hiervoor ook inspraakreacties nrs. 16, 17, 23 en 70, bijlage 4. Zie verder ook inspraakreactie nr. 42.

- de ontwikkeling van de bodemsamenstelling in de kustzone;
- de troebelheid in de kustzone, mede in relatie tot de mogelijkheid en beperking van de primaire productie.

Bij het formuleren van de toetsingscriteria voor veiligheid en kustbeheer kan worden teruggevallen op wettelijke regelingen en bestaande procedures. Dit is met name duidelijk in het geval van de veiligheidscriteria. Het MER zal in dit opzicht inzicht moeten geven in de verandering van de hydrodynamische condities en de daarmee samenhangende ontwikkeling (en mogelijke verschuiving) van kustafslag en -aanwas. Een voorspelling van toekomstige (extreme) waterstanden kan worden vergeleken met bestaande toets- en ontwerppeilen voor de primaire waterkering. Met betrekking tot veranderingen in de sedimenthuishouding in de kustzone, in relatie tot veiligheid van de kust, is er o.a. het bestaande concept van de Basis Kustlijn (BKL).

Criteria voor kustbeheer liggen deels in het verlengde van het voorgaande. Hierbij spelen zowel uitvoeringstechnische aspecten alsmede financiën een rol. De onttrekking van grote hoeveelheden zand in de toekomst kan de beschikbaarheid van geschikt zand voor suppleties en andere doeleinden beperken en leidt tot een herziening van het zandwinbeleid op de Noordzee ("Kustbalans 1995"). Daarnaast kan sprake zijn van mogelijke meerkosten voor de kustverdediging als gevolg van de aanleg van Maasvlakte 2, voor de nieuwe kustlijn, als voor de te beïnvloeden kustvakken.

4. BOUWSTENEN (OPLOSSINGSRICHTINGEN) EN DE SAMENSTELLING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

In de startnotitie worden de alternatieven 'maatregelpakketten' genoemd omdat het gebruik van de term alternatieven ten onrechte de indruk zou wekken van definitieve, elkaar uitsluitende oplossingen. In dit advies wordt de voorkeur gegeven aan de wettelijke term 'alternatieven' boven de gelegenheidsterm 'maatregelpakketten' omdat de term 'alternatieven' aangeeft hoe op verschillende wijzen het doel van een voornemen kan worden bereikt zonder dat die verschillende wijzen elkaar uitsluiten. De in de startnotitie genoemde 'oplossingsrichtingen' vormen 'bouwstenen' voor de samenstelling van de 'alternatieven'. In dit advies wordt de voorkeur gegeven aan het gebruik van de term 'bouwstenen' omdat de term 'oplossingsrichtingen' opgevat zou kunnen worden als

synoniem voor 'alternatieven'. In principe moeten de bouwstenen gelijkwaardig worden uitgewerkt.

De Commissie adviseert in een eerste stap de bouwstenen verder uit te werken, zo nodig met (ruimtelijke) scenario's en gebruik van een Kosten-Baten-Analyse en deze te toetsen op hun effecten voor de economische ontwikkeling en op het natuurlijk milieu en de leefomgeving. Elke bouwsteen kan een aantal varianten omvatten. Bij de bouwsteen inbreiden/intensiveren kunnen bijvoorbeeld varianten worden onderscheiden die zijn gericht op een meer of minder grote inspanning bij het realiseren van de verschillende mogelijke inbreidings- en intensiveringsmaatregelen waaronder ondergrondse opslag, hoger stapelen van containers²³, sloop van leegstaande olietanks en bodemsanering. De Commissie heeft aan het locatiebezoek dat zij op 17 juni 1998 bracht aan het Rotterdamse havengebied de indruk overgehouden dat het inbreiden/intensiveren in feite al dagelijkse praktijk is in de speurtocht naar een beter ruimtegebruik. Daarom zal inbreiden/intensiveren als bouwsteen naar verwachting slechts een deelbijdrage aan de invulling van de ruimtebehoefte kunnen leveren. Bij de bouwsteen spreiding over haven- en industrieterreinen in Zuidwest-Nederland kunnen bijvoorbeeld varianten worden onderscheiden die te maken hebben met de ontwikkeling van nieuwe terreinen²⁴ terwijl bij de bouwsteen landaanwinning varianten kunnen voorkomen in de grootte, fasering en ligging van de landaanwinning.

In de eerste stap van beschrijving van de mogelijke bouwstenen wordt ook aangegeven welke maatregelen nodig zijn om negatieve effecten op het natuurlijk milieu en de leefomgeving zoveel mogelijk te verzachten en welke kansen de betreffende bouwstenen bieden op het ontwikkelen van nieuwe natuur- en recreatiemogelijkheden. Zo kunnen meest milieuvriendelijke bouwstenen worden ontwikkeld.

Met behulp van de (varianten uit) deze bouwstenen wordt in een tweede stap een (beperkt) aantal realistische alternatieven samengesteld die elk op zich voldoen aan de dubbele doelstelling. Deze alternatieven worden uitgewerkt op hun effecten en onderling vergeleken in het MER (zie hoofdstuk 5 van dit advies). Naast deze alternatieven moet in het MER aandacht worden besteed aan het 'nulalternatief' en aan het 'meest milieuvriendelijke alternatief'.

Nulalternatief

In de projectbeslissing over VERM wordt het nulalternatief gedefinieerd als: 'inbreiden' in Rotterdam en het benutten van de thans bestaande en voorziene mogelijkheden in Zuidwest-Nederland. Wat in de projectbeslissing is beschreven als het nulalternatief valt in feite onder twee van de drie bouwstenen.

Die definitie uit de projectbeslissing over VERM spoort daardoor niet met wat over het algemeen wordt verstaan onder het nulalternatief: voortzetting van het bestaand beleid (inclusief de projecten van ROM-Rijnmond) zonder nieuwe ingrepen (autonome ontwikkeling). In dit geval betreft dat dus het huidige uitgiftebeleid voor haven- en industrieterrein in de mainport Rotterdam en in Zuidwest-Nederland gedurende de planperiode.

23 Zie inspraakreactie nr. 79, bijlage 4.

24 Zie inspraakreacties nrs. 54 en 78, bijlage 4.

In het MER moet worden aangegeven of het nulalternatief een realistisch alternatief kan zijn of slechts een referentiesituatie betreft met een beschrijving van de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. Uit het feit dat de startnotitie het nulalternatief niet bespreekt, mag afgeleid worden dat de initiatiefnemers het nulalternatief niet realistisch achten. De projectbeslissing over VERM constateerde immers een ruimtetekort dat tot problemen leidt indien niet wordt ingegrepen.

Meest milieuvriendelijke alternatief

Elk van de (varianten van de) bouwstenen bevat maatregelen die de kwaliteit van de leefomgeving verbeteren door gebruik te maken van mogelijkheden die worden geboden door oplossingen voor het invullen van de ruimtebehoefte.

De meest milieuvriendelijke varianten kunnen worden samengevoegd tot het meest milieuvriendelijke alternatief. Dit alternatief voldoet uiteraard ook aan de dubbele doelstelling maar scoort op de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving beter dan de overige alternatieven.

Daarnaast zijn er ook maatregelen die de leefomgeving ten goede komen maar die slechts indirect verband houden met de oplossingen voor het invullen van de ruimtebehoefte maar die wel deel kunnen uitmaken van de eerder genoemde onderhandelingsruimte (in hoofdstuk 3 van dit advies) ten behoeve van de verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving. De startnotitie stelt impliciet dat dit soort milieuverbeterende maatregelen niet beschouwd hoeft te worden in de alternatieven. De Commissie is van mening dat deze maatregelen wel beschouwd moeten worden in de opstelling van het meest milieuvriendelijke alternatief. Onder dergelijke maatregelen vallen bijvoorbeeld mogelijkheden voor het handhaven en verbeteren van de kwaliteit in bestaande natuur- en recreatiegebieden (waaronder Voornes Duin) en de mogelijkheden voor nieuwe natuur- en recreatiegebieden die strikt gezien niet nodig zouden zijn op grond van het compensatiebeginsel van het Structuurschema Groene Ruimte en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn.

5. MILIEUGEVOLGEN EN VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

5.1 Milieugevolgen van de alternatieven

De milieugevolgen behoeven alleen te worden beschreven voor die milieuaspecten die corresponderen met de criteria van het toetsingskader (zie hoofdstuk 3).

De positieve en negatieve milieugevolgen moeten eerst per bouwsteen worden beschreven.

De bouwsteen inbreiden/intensiveren beperkt zich tot de bestaande haven- en industrieterreinen in Rijnmond. Het gaat hierbij nadrukkelijk om planvorming die niet tot de autonome ontwikkeling behoort. Milieugevolgen zullen hierbij naar verwachting vooral gerelateerd zijn aan veranderingen in emissies van geluid, lucht- en bodemverontreinigende stoffen en geur, verkeersstromen, veiligheid en de plaatselijke leefomgeving, dat wil zeggen de milieuaspecten die behoren bij het thema van het woon-, recreatie- en leefmilieu dat is behandeld in hoofdstuk 3 van dit advies. Daarnaast dienen de gevolgen te worden beschreven van eventuele herstructurering of wijziging in havenbekkens (bijv. dempen, uitbaggeren etc.) en van stedelijke herstructurering.

Bij de bouwsteen benutten van ruimte van haven- en industrieterreinen in Zuidwest-Nederland dienen de effecten op het plaatselijke milieu in Moerdijk, het Sloegebied en de Kanaalzone te worden beschreven, waarbij ook respectievelijk het Hollandsch Diep en de Westerschelde betrokken moeten worden. Speciale aandacht moet daarbij worden gegeven aan de randvoorwaarden van eventuele specifieke plaatselijke bestuurlijke afspraken²⁵], zoals in het project ROM-Kanaalzone. In het concrete geval van verplaatsing van bedrijven uit de Rijnmond zullen zowel de effecten in Rijnmond als in Zuidwest-Nederland moeten worden beschreven. Het gaat hierbij om effecten die behoren bij het thema woon-, recreatie- en leefmilieu. Indien er in deze bouwsteen ook sprake is van uitbreiding van de bestaande havens en industrieterreinen zullen de effecten daarvan, zowel op het land als in het water, aangegeven moeten worden. Naast een herstructurering van het lokale havenbekken, kan daarbij ook worden gedacht aan het verbreden en of verdiepen van scheepvaartgeulen door middel van baggeractiviteiten en de aanleg van nieuwe haventerreinen. In die gevallen betreft de beschrijving van effecten ook aspecten die behoren bij het thema natuur, kust en zee dat is behandeld in hoofdstuk 3 van dit advies. Als hierbij gebieden worden beïnvloed die liggen in de EHS of die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn dan moeten de daarvoor geldende beschermingsformules in acht worden genomen inclusief het compensatiebeginsel.

De effecten als gevolg van uitvoering van de bouwsteen landaanwinning vallen zowel onder het thema natuur, kust en zee als onder het thema woon-, recreatie- en leefmilieu.

Bij deze bouwsteen is een grotere mate van detaillering van de effecten nodig dan bij de andere twee bouwstenen, voor zover hierbij ingrepen aan de orde zijn in de EHS en in gebieden die zijn aangewezen in de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De voorspelling en beschrijving van effecten dient daarom te zijn gebaseerd op een adequate kennis van het huidige abiotische en biotische milieu. Daarbij dient, zowel in nationale als internationale context, tevens het relatieve belang te worden aangegeven van zowel mogelijke locaties voor landaanwinning als van de aangrenzende mariene en terrestrische ecosyste-

25 Zie inspraakreacties nrs. 29, 54 en 78, bijlage 4.

men. In het mariene ecosysteem staan centraal de hier voorkomende bodemdiergemeenschappen (soortenrijkdom, productiviteit) met speciale aandacht voor eventuele schelpenbanken in het gebied, vis- en garnaalpopulaties en de functie van het gebied als a) paaiplaats, b) kinderkamer en c) leefgebied voor volwassen dieren, het belang als foerageergebied voor broedvogels uit de aangrenzende kustzone (meeuwen, sterns, eenden) en voor doortrekkend en overwinterend waterwild (bijv. duikers, futen en zee-eenden) en de betekenis voor zeezoogdieren.

Tevens dient het belang van het gebied voor de visserij te worden aangegeven²⁶]. Naast het directe verlies aan onderwaternatuur kan de bouwsteen landaanwinning, met het daarbij behorende element van grootschalige zandwinning, ook leiden tot veranderingen in het hydrodynamisch regiem en de geomorfologie van het Hollandse kustgebied in het algemeen en de Voordelta in het bijzonder. Dit gaat mogelijk gepaard met (indirecte) effecten voor natuurwaarden, visserij, kustveiligheid en scheepvaart. Het MER dient derhalve inzicht te verschaffen in de wijze waarop de grootschalige waterbeweging in het kustgebied zal worden beïnvloed. Dit betreft in feite wijzigingen in het stroom- en golfregiem, de waterstanden en de mate van menging van zoet en zout water. Dit laatste moet gezien worden mede in het licht van mogelijke veranderingen in het beheersregiem van de Haringvlietsluizen. Wijzigingen in de grootschalige waterbeweging zullen voorts van invloed zijn op de sediment-transporten, stofstromen (nutriënten) en troebelheidspatronen. De daaraan gerelateerde mogelijke veranderingen in lokale sedimentbudgetten, (kust)morfologie en primaire productie moeten eveneens worden vastgesteld. Ten aanzien van kustmorfologische ontwikkelingen in het gebied dient daarbij tevens rekening te worden gehouden met het cumulatieve effect van reeds uitgevoerde en nog uit te voeren ingrepen, alsmede het autonome kustgedrag.

Voor het terrestrische ecosysteem zijn vooral de effecten op de duingebieden van Voorne en Goeree van belang. Sleutelfactoren zijn naar verwachting potentiële veranderingen in de dynamiek van het aangrenzende zeewater en de zoutwaai (saltspray). Aandacht dient vooral gegeven te worden aan de effecten op de vegetatie (o.a. soortenrijkdom, zeldzame en kenmerkende soorten) en de daaraan gerelateerde fauna. Daarbij kan waardevol zijn een analyse van mogelijke ontwikkelingen sedert de aanleg van de Maasvlakte 1 en de grootschalige baggerspeciebergingsluis Slufterdam, waarbij processen in naburige duingebieden als referentie kunnen dienen.

Wat betreft de effecten van aanleg van een Maasvlakte 2 op de recreatie is het van belang de effecten op de kust- en strandrecreatie van de huidige Maasvlakte, van Voorne en Goeree te beschrijven²⁷]. Tevens dient te worden ingegaan op de mogelijkheid van natuur- en recreatiegebieden op het nieuwe land²⁸].

26 Zie ook inspraakreacties nrs. 16, 17, 23, en 70, bijlage 4.

27 Zie ook inspraakreacties nrs. 9, 14, 24, 35, 67, en 84, bijlage 4.

28 Zie inspraakreactie nr. 84, bijlage 4.

5.2 Vergelijking van de alternatieven

Aan de hand van het opgestelde toetsingskader moeten de alternatieven onderling worden vergeleken alsook met de nulsituatie plus de autonome ontwikkeling (of het nulalternatief als de nulsituatie een redelijk alternatief zou bieden). Met behulp van het toetsingskader kan een volgorde worden vastgesteld onder de alternatieven naar mate van milieuvriendelijkheid. Voor de nulsituatie dient een referentiejaar te worden aangenomen.

6. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Daartoe mag geen informatie behoren die nodig is voor de opstelling van het toetsingskader en de toetsingscriteria (zie hoofdstuk 3 van dit advies). Beschreven moet worden:

- in hoeverre op korte termijn of langere termijn zou kunnen worden voorzien in leemten in informatie met de uitvoering van een evaluatieprogramma;
- welke consequenties die leemten in informatie kunnen hebben voor het besluit.

7. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de PKB+ aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende gevolgen te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. De vaststelling en uitvoering voor een dergelijk evaluatieprogramma heeft vooral zin als in de gekozen oplossing voor het ruimtetekort de bouwsteen landaanwinning en aanleg van een Maasvlakte 2 voorkomt. In het MER dient alvast op de opzet van de evaluatie te worden ingegaan, ook met aanduiding van de ijkmomenten daarvoor in de vervolgbesluiten. Het spreekt vanzelf dat het evaluatieonderzoek nauw moet aansluiten bij de toetsingscriteria.

8.

VORM EN PRESENTATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

In het MER is kaartmateriaal van de alternatieven op een recente topografische ondergrond en met een duidelijke legenda van groot belang. Daartoe behoort een kaart waarop alle gebruikte topografische namen leesbaar zijn aangegeven. In het MER is de vergelijking van de alternatieven aan de hand van het toetsingskader een essentieel onderdeel. Het verdient aanbeveling om de vergelijking van de alternatieven aan de hand van het toetsingskader niet alleen te maken in beschrijvende vorm maar ook te presenteren in tabelvorm.

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven:

- nut en noodzaak van het voornemen met name voor de bouwsteen landaanwinning met gevolgen voor de EHS en gebieden die zijn aangewezen als SPA (en als Important Bird Area-IBA) volgens de Vogel- en Habitatrichtlijn;
- de dubbele doelstelling en het toetsingskader voor de bouwstenen en alternatieven;
- motivering van de selectie van de alternatieven waaronder het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief;
- beschrijving en kaarten van deze alternatieven waaruit de belangrijkste kenmerken en verschillen duidelijk worden;
- vergelijking van de alternatieven op hun gevolgen voor het milieu aan de hand van het toetsingskader en de toetsingscriteria;
- betekenis van de leemten in kennis voor de besluitvorming over de PKB+.

BIJLAGEN

bij het Advies voor richtlijnen
voor het milieueffectrapport
Mainportontwikkeling Rotterdam

(bijlagen 1 t/m 4)

32 g/100g

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 18 mei 1998 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Aan
de voorzitter van de Commissie
voor de m.e.r.
t.a.v. de heer ir. P. van Duursen
Postbus 2345
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
ingekomen :	22 MEI 1998
nummer :	U. 900-98
dossier :	952-14
kopie naar :	Sc/pres/bib/nm

Contactpersoon
Mariëtte van Empel
Datum
18 mei 1998
Ons kenmerk
DGG/PMR/98004697
Onderwerp
Project Mainportontwikkeling Rotterdam.

Doorkiesnummer
070 - 351 14 10
Bijlage(n)
2
Uw kenmerk
-

Geachte heer Van Duursen,

Mede namens het Kabinet als bevoegd gezag wil ik de Commissie van de m.e.r. en de wettelijke adviseurs in de gelegenheid stellen om advies uit te brengen over het geven van richtlijnen inzake de inhoud van het milieu-effectrapport voor het project Mainportontwikkeling Rotterdam.

Op 14 juli 1997 heeft het Kabinet in haar projectbeslissing Verkenning Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM) laten weten een dergelijke procedure te zullen starten. De onderhavige startnotitie markeert het begin van de procedure die moet leiden tot een Planologische Kernbeslissing-plus en een milieu-effectrapport over oplossingen voor het ruimtetekort voor economische activiteiten dat in het Rotterdamse havengebied wordt verwacht. Uw commissie is tijdens VERM reeds op twee momenten om (informeel) advies gevraagd.

Ik verzoek u uw advies indien mogelijk mij binnen negen weken na bekendmaking (conform art. 7.14) in de staatscourant op 13 mei 1998 te doen toekomen.

Ik verzoek u uw advies te richten aan de Minister van Verkeer en Waterstaat, mw. A. Jorritsma-Lebbink, tevens projectminister PMR. Ik verzoek u tevens een afschrift te sturen aan de projectdirectie PMR ter attentie van de projectdirecteur drs. H.H.P. van Zwam.

Postbus 20901, 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Plesmanweg 1-6

Telefoon +31 70 3516171
Telefax +31 70 3517895

DGG/PMR/98004697

Tot slot zij vermeld dat de Ministers van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, in deze situatie formeel verantwoordelijk voor de inschakeling van de Commissie voor de m.e.r., akkoord gaan met mijn verzoek.

Hoogachtend,

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

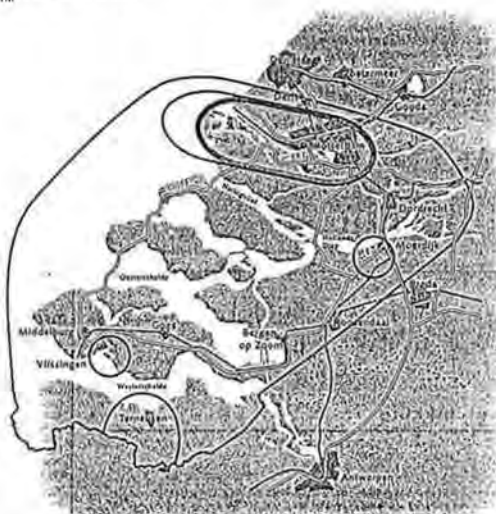
A. Jorritsma-Lebbink

BIJLAGE 2

Kennisgeving van de startnotitie in Staatscourant nr. 85 d.d. 7 mei 1998

Inspraak Startnotitie Mainportontwikkeling Rotterdam

In de periode van 13 mei tot en met 17 juni 1998 ligt de Startnotitie Mainportontwikkeling Rotterdam ter inzage. Deze Startnotitie markeert het begin van de procedure, die moet leiden tot een milieueffectrapport (MER), dat onderdeel uitmaakt van een Planologische kernbeslissing (PKB+). De Startnotitie doorloopt een inspraakprocedure overeenkomstig de Wet Milieubeheer en in het kader daarvan wordt u in de gelegenheid gesteld uw mening over de opzet, aanpak en inhoud van de Startnotitie kenbaar te maken.

Waarom deze Startnotitie?

Met het uitbrengen van de Startnotitie maken de ministers van Verkeer en Waterstaat (V&W), Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Economische Zaken (EZ) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) (hierna te noemen de initiatiefnemers) het voorkomen bekend een proces te starten om te komen tot een oplossing voor het ruimtelijke tekort in de haven van Rotterdam. Deze oplossing moet leiden tot het versterken van de economische structuur in de mainport Rotterdam en het verbeteren van de leefomgeving in de regio Rijnmond. De Startnotitie geeft bovendien aan welke oplossingsrichtingen nader worden onderzocht en welke inhoudelijke aandachtspunten en streefdoelen hierbij in ogenschouw worden genomen. Tevens wordt aangegeven welke daarbij behorende effecten op het gebied van economie, ruimte, verkeer en vervoer, natuur en recreatie, kust en zee, milieu, en financiering worden onderzocht. Daarbij wordt ook de problematiek op het gebied van economie en leefbaarheid nader geanalyseerd. Tenslotte

belicht de Startnotitie de verdere procedure ten aanzien van de besluitvorming.

De Startnotitie is voortgegaan door de Verkenning Ruimtelijk tekort Mainport Rotterdam (VERM), die in juli 1997 met de Projectbeslissing werd afgesloten. Deze verkenning bestond uit een onderzoeks- en (maatschappelijk) discussietraject, in dialoog met de betrokken partijen is gesproken over de aard, omvang en urgentie van het ruimtelijke tekort in de haven van Rotterdam en een mogelijke oplossing daarvoor. Met de Projectbeslissing werd het startsein gegeven voor het vervolgetraject, de PKB+/m.e.r.-procedure.

Waar en wanneer kunt u de Startnotitie inzien?

De Startnotitie ligt van 13 mei tot en met 17 juni 1998 gedurende de reguliere openingstijden ter inzage op de volgende plaatsen:

- de gemeentehuizen van Axel, Borssele, Goedereede, Hoek van Holland, Hoogvliet, Maassluis, Middelburg, Moerdijk, Rozenburg, Sas van Geni, Schiedam, Spijkenisse, Terneuzen, Vlaardingen, Vlissingen en Westvoorne;
- de hoofdvestigingen van de bibliotheken in de bovengenoemde gemeenten (in Goedereede: Bibliotheek) en in Rotterdam;
- het stadhuis van Rotterdam;
- het kantoor van de stadsregio Rotterdam;
- de provinciehuizen van Noord-Brabant

- ('s-Hertogenbosch), Zeeland (Middelburg) en Zuid-Holland (Den Haag);
- de kantoren van Rijkswaterstaat: directie Noord-Brabant ('s-Hertogenbosch), directie Zeeland (Middelburg) en directie Zuid-Holland (Rotterdam);
- de bibliotheken van de ministeries van Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Economische Zaken, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, en Financien te Den Haag.

Informatiebijeenkomsten

Om u zo goed mogelijk te informeren over de inhoud van de Startnotitie worden vijf informatiebijeenkomsten georganiseerd. Medewerkers van de projectdirectie staan vanaf 17.00 uur klaar om uw vragen te beantwoorden. De informatiebijeenkomsten worden om 21.00 uur beëindigd.

De bijeenkomsten vinden plaats op:

18 mei	Rotterdam Centrum
hotel New York
Koninginnelaan 1
19 mei	Klundert
De Nieuwaert
Molenvliet 7
20 mei	Oostvoorne
Hotel-Café-Restaurant
Het Wapen van Marion
Zeeuweg 60
25 mei	Terneuzen
Paviljoen Westkant
Scheldtbolevard 1
26 mei	Vlissingen
Arsenaaltheater
Arsenaalplein 7

Hoe kunt u inspreken?

U kunt uw inspraakreactie op de Startnotitie uitsluitend tot 17 juni 1998 op de volgende manieren kenbaar maken aan het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat. Per post:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat
Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR)
Kneuterdijk 6
2514 EN Den Haag

Via het E-mailadres van het Inspraakpunt:
inspraakpunt.pmr@raden.cend.milvew.nl
En (enkel via internet) op: www.mainport-pmr.nl

Indien u dat wenst, kunt u verzoeken om een vertrouwelijke behandeling van uw persoonlijke gegevens.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Zo spoedig mogelijk na afloop van de inspraaktermijn bundelt het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat alle reacties en stuurt deze onder andere naar de initiatiefnemers, de projectdirectie PMR en de Commissie voor de Milieueffectrapportage. Tevens worden deze bundels ter inzage gelegd op de locaties waar de Startnotitie ter inzage heeft gelegen. De Commissie voor de Milieueffectrapportage adviseert het bevoegd gezag

PKB+/m.e.r.-procedure
De ministerraad stelt voor bepaalde aspecten van het nationale ruimtelijk beleid plannen vast in de vorm van structuurvisies, structuurschetsen en nota's ruimtelijke ordening (concrete beleidsbeslissingen). Deze plannen worden aangeduid als Planologische Kernbeslissing (PKB-procedure). In het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en het Resultaat op de Ruimtelijke Ordening (in hoofdlijnen komt het erop neer, dat na/aanleiding van een ontwerp PKB (PKB deel 1) besluitvorming over inspraak en advies plaatsvindt (PKB deel 2). Vervolgens bepaalt het kabinet zijn standpunt (PKB deel 3), waarna de Eerste en Tweede Kamer tot goedkeuring overgaat (PKB deel 4). In het kader van de PKB-procedure vindt een milieueffectrapportage plaats (m.e.r.-procedure).

Voor het Project Mainportontwikkeling Rotterdam wordt een bijzondere PKB gemaakt: een PKB+. In de PKB+ deel 1 zal worden aangegeven welke onderdelen van het kabinetvoorstel de politieke kringen. Voor deze onderdelen zal, dat de concrete beleidsbeslissingen die daarin zijn opgenomen, bindend zijn voor andere besluitvormingen en beleidshandelingen.

Organisatie

Initiatiefnemers: de ministers van Verkeer en Waterstaat (V&W), Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Economische Zaken (EZ) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) (hierna te noemen de initiatiefnemers). De minister van Verkeer en Waterstaat optreedt als coördinerend minister van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam. Bevoegd gezag: ministerraad. Projectdirectie: projectdirectie Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). De projectdirectie PMR is een samenwerkende organisatie tussen bovengenoemde initiatiefnemers en het ministerie van Verkeer en Waterstaat. De projectdirectie PMR is gevestigd in Rotterdam en de provincie Zuid-Holland.

(de ministerraad) over de Richtlijnen voor de inhoud van het MER. Mede op basis van dit advies en de inspraakreacties, stelt de ministerraad vervolgens de Richtlijnen vast. Bij de presentatie van de Richtlijnen wordt aangegeven hoe de inspraakreacties zijn meegenomen; insprekers ontvangen hierover na het vaststellen van de richtlijnen persoonlijk een brief. De Richtlijnen vormen het vertrekpunt voor het opstellen van deel 1 van de PKB+/MER, die naar verwachting medio 1999 gereed zullen zijn. Op de PKB+ deel 1/MER kunt u te zijner tijd ook inspreken. Het streven is om begin 2001 de PKB+-procedure te hebben afgerond met een besluit over de manier waarop in de haven van Rotterdam het gesignaleerde ruimtelijke tekort wordt opgelost.

Nadere informatie Startnotitie

Voor het aanvragen van een exemplaar van de Startnotitie en voor het verkrijgen van meer informatie over de inhoud van de Startnotitie kunt u contact opnemen met de projectdirectie Mainportontwikkeling Rotterdam, Postbus 20904, 2500 EX Den Haag, telefoon (070) 351 14 11, informatie is ook opvraagbaar via internet: www.mainport-pmr.nl

Voor inlichtingen over de inspraakprocedure kunt u zich wenden tot het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon (070) 361 87 78.

Inspraakpunt
Verkeer en Waterstaat

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemers: de ministers van Verkeer en Waterstaat (V&W) (coördinerend), Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), Economische Zaken (EZ) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV)

Bevoegd gezag: ministerraad

Besluit: vaststelling van de PKB plus Mainportontwikkeling Rotterdam

Activiteit: Invulling van de ruimtebehoefte in het havengebied van Rotterdam op korte termijn voor de sector chemie en op langere termijn voor de sectoren containers en distributie.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 7 mei 1998

richtlijnenadvies uitgebracht: 15 juli 1998

Bijzonderheden: Ter voorbereiding van de start van deze PKB+ werd van april 1996 tot juli 1997 bij wijze van experiment een nationale discussie gevoerd over de aanvang en de invulling van de ruimtebehoefte: de Verkenning Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM). Daarin werd vastgesteld dat op korte en langere termijn een ruimtetekort zal ontstaan voor de bovengenoemde sectoren.

Omdat een van de mogelijke bouwstenen voor de invulling van dit ruimtetekort is de aanleg van een Maasvlakte 2 door middel van landaanwinning is voor de PKB+ tevens de procedure van m.e.r. van toepassing. Deze m.e.r. heeft een strategisch karakter. Daarin zijn de volgende onderwerpen belangrijk:

- het aantonen van het nut en de noodzaak indien sprake is van de bouwsteen landaanwinning en de aanleg van een Maasvlakte 2. Dit is vereist omdat hierbij aantasting plaatsvindt van de ecologische hoofdstructuur zoals vastgesteld in het Structuurschema Groene Ruimte en van gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Bij aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden treden de beschermingsformules van het Structuurschema Groene Ruimte en de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in werking;
- VERM en ook de PKB+/m.e.r. hebben als uitgangspunt de zogenoemde dubbele doelstelling die stelt dat de positie van de mainport Rotterdam wordt versterkt en de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond wordt verbeterd door de mogelijkheden te benutten die het oplossen van het ruimtetekort biedt. De beide doelen zijn nevensgeschikt en onlosmakelijk met elkaar verbonden;
- er zijn drie bouwstenen voor het invullen van de ruimtebehoefte, te weten inbreiden/ intensiveren in de bestaande haven- en industriegebieden van Rotterdam, benutten van ruimte in andere haven- en industriegebieden in Zuidwest-Nederland (te weten Moerdijk, Vlissingen-Oost en Terneuzen) en uitbreiden door middel van landaanwinning aan de huidige Maasvlakte. De alternatieven worden samengesteld uit combinaties van bouwstenen;
- de opstelling van een toetsingskader met een beperkt aantal toetsingscriteria voor de dubbele doelstelling waaraan de alternatieven worden getoetst om te kunnen nagaan of de dubbele doelstelling wordt gehaald;
- in de beschrijving van de milieueffecten behoeven slechts die milieuaspecten te worden beschreven die zijn gerelateerd aan de criteria van het toetsingskader. Dat voorkomt dat het MER te veel en overbodige informatie zal bevatten voor een vergelijking op strategisch niveau van de alternatieven.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. A.N. Bleijenberg
ir. H.S. Buijtenhek
dr. J.F. Coeterier
dr. P. Hoekstra
ir. W.H.A.M. Keijsers
drs. R.H.D. Lambeck
drs. L. van Rijn-Vellekoop (voorzitter)
ir. K.A.A. van der Spek

Secretaris van de werkgroep: drs. J.J. Scholten.

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	19980508	M.H. Cohen-Stuart	Burgh- Haamstede	19980603
2.	19980510	L. v.d. Zande	Rotterdam	19980603
3.	-	N.A. Blomme	Vlissingen	19980603
4.	19980524	J.S. Bakker	Vierpolders	19980603
5.	19980525	K. Wijnhorst	Vlaardingen	19980603
6.	19980527	H. van Driel	Rotterdam	19980603
7.	19980527	Gebiedsgericht samenwerkingspro- ject van zeven natuur- en milieuorga- nisaties in Zuid-Holland "Consept"	Rotterdam	19980603
8.	19980602	H.J. Edzes	Tinte	19980608
9.	19980603	G. Timmers namens Vereniging 't Bosje	Ouddorp	19980608
10.	19980603	Stichting Behoud de Zak van Zuid- Beveland	Kwadendamme	19980608
11.	19980606	J.M. Zaadnoordijk	Vlissingen	19980616
12.	19980608	Sovon Vogelonderzoek Nederland	Beek-Ubbergen	19980616
13.	19980610	Stichting Keerpunt	Roosendaal	19980616
14.	19980609	Vereniging van Eigenaren en of Ex- ploitanten van Rekreatieterreinen te Ouddorp aan Zee (VEERO)	Ouddorp	19980616
15.	19980609	Havenschap Moerdijk	Moerdijk	19980616
16.	19980610	Produktschap Vis	Rijswijk	19980616
17.	19980608	Visserijvereniging "Colvis", Colijns- plaat	Vlissingen	19980616
18.	19980610	M.P. van der Steen	Zuidland	19980616
19.	19980611	J. Vons	Vlaardingen	19980616
20.	1990618	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	19980622

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
21.	19980610	recreatiesector (RECRON) en regionale natuurbeschermingsvereniging ('t Duumpje)	Breskens/ Retranchement	19980616
22.	19980612	Overlegplatform Bedrijventterreinen-beleid West-Brabant	Breda	19980616
23.	19980612	Vissersvereniging "Helpt Elkander" te Tholen	Tholen	19980616
24.	19980612	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Goedereede	Goedereede	19980616
25.	19980612	Algemeen Verbond Bouwbedrijf (avbb)	Den Haag	19980616
26.	19980613	Bestuur Federatie van Hengelsport- verenigingen "De Randstad"	Schiedam	19980622
27.	19980615	H.A. Klaaijsen	Vlissingen	19980622
28.	19980611	Provincie Zeeland	Middelburg	19980622
29.	19980616	Provincie Zeeland	Middelburg	19980629
30.	19980612	Streekcommissie Hoeksche waard	Oud Beijerland	19980622
31.	19980614	Brantsma & partners bv	Bilthoven/ Utrecht	19980622
32.	19980614	Vereniging „Vrienden van Westerschouwen"	Burgh- Haamstede	19980622
33.	19980615	Benegora milieuvereniging	Putte	19980622
34.	19980615	De Bestuurscommissie Westland	Den Haag	19980622
35.	-	De Klepperstee	Ouddorp aan Zee	19980622
36.	19980615	Vereniging Verontruste Burgers van Voorne	Oostvoorne	19980622
37.	19980615 19980624	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Schiedam	Schiedam	19980622 19980629
38.	19980615	M. Bode	Vlissingen	19980622
39.	19980615	Verbond Ondernemingen Rotterdam Mainport (VORM)	Rotterdam	19980622
40.	19980615	Hoeks Welzijn	Hoek van Holland	19980622

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
41.	19980615	Bureau Oudheidkundig Onderzoek van Gemeentewerken Rotterdam (BOOR)	Rotterdam	19980622
42.	19980615	Ministerie van Verkeer en Waterstaat Directie Noordzee	Rijswijk	19980622
43.	19980614	ir. P.H. Spruit	Schiedam	19980622
44.	19980615	W.G. Weinhold	Rotterdam	19980622
45.	19980615	Stuurgroep Gebiedsgerichte Aanpak Kop van Goeree	Den Haag	19980622
46.	19980616	Perpetuem Progress International BV	Hattem	19980622
47.	19980615	K. de Haan	Oostvoorne	19980622
48.	19980616	Bestuur van de Delta Federatie	Oud-Sabbinge	19980622
49.	19980616	Vereniging Stad en Lande van Schouwen-Duiveland	Zierikzee	19980622
50.	19980616 19980623	Regionale Milieudienst (Streekgewest Westelijk Noord-Brabant)	Roosendaal	19980622 19980629
51.	19980616	A.M. de Jager-van 't Westeinde	Lewedorp	19980622
52.	19980614	Ing. G.D. de Kievit	Mijnsheerenland	19980622
53.	19980616	Gemeenten in de Hoeksche Waard: Binnenmaas, Cromstrijen, 's-Graven- deel, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen	Strijen	19980622
54.	19980612	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Terneuzen	Terneuzen	19980622
55.	19980616	Noordbrabantse Christelijke Boerenbond	Tilburg	19980622
56.	19980615	FNV	Amsterdam	19980622
57.	-	Werkgroep Gehavend Rotterdam	Rotterdam	19980622
58.	19980616	Europe combined terminals bv (ECT)	Rotterdam	19980622
59.	19980616	VVV Ouddorp aan Zee	Ouddorp	19980622
60.	19980614	Jongeren coalitie	Utrecht	19980622
61.	19980616	Vereniging VNO-NCW	Den Haag	19980622
62.	19980616	Kamer van Koophandel Rotterdam	Rotterdam	19980622

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
63.	19980616	Koninklijke Schippersvereniging Schuttevaer	Rotterdam	19980622
64.	19980617	Kamer van Koophandel Zeeland	Middelburg / Terneuzen	19980622
65.	19980617	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Middelburg	Middelburg	19980622
66.	19980617	Waterschap Land van Nassau	Zevenbergen	19980622
67.	19980617	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Westvoorne	Rockanje	19980622
68.	19980615	Gemeente Rotterdam	Rotterdam	19980622
69.	19980616	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Moerdijk	Zevenbergen	19980622
70.	19980616	Den Hollander advocaten namens de Nederlandse Vissersbond te Emme- loord	Middelharnis	19980622
71.	19980614	J. van der Veen	Delft	19980622
72.	19980617	Dagelijks Bestuur van de Stadsregio Rotterdam	Rotterdam	19980622
73.	19980618	Deelgemeenteraad van Hoogvliet	Hoogvliet	19980622
74.	19980617	Hoogheemraadschap van Delfland	Delft	19980622
75.	19980618	drs. W.J. Louisse	Goes	19980629
76.	19980619	Kamer van Koophandel Groningen	Groningen/ Veendam	19980629
77.	19980616	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Noord-Beveland	Wissenkerke	19980629
78.	19980617	Gedeputeerde Staten van Noord- Brabant	's-Hertogenbosch	19980629
79.	19980618	Poul van den Elshout (Vas Contai- nerterminal)	Eindhoven	19980629
80.	19980623	Vereniging van Recreatieonder- nemers Nederland (RECRON)	Arnhem	19980629
81.	19980619	Stadsgewest van Vlissingen en Mid- delburg	Vlissingen/ Middelburg	19980629
82.	19980622	Gedeputeerde Staten van Zuid- Holland	Den Haag	19980629

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
83.	19980612	Burgemeester en Wethouders van de gemeente Vlaardingen	Vlaardingen	19980629
84.	19980624	ANWB Koninklijke Nederlandse Toe- ristenbond	Den Haag	19980629
85.	19980616	Fractie D66 Democraten	Klaaswaal	19980629
86.	19980707	Ministerie van Landbouw, Natuur- beheer en Visserij, Directie Zuidwest	Dordrecht	19980707

